

NOTE REFERITOARE LA ISTORICUL ACTULUI MEDICAL TECUCEAN

prof. istorie *Doru Parascan*¹, prep. univ. dr. *Richard Constantinescu*²

¹Școala nr. 1 Umbrărești (jud. Galați), ²Istoria Medicinii, U.M.F. „Grigore T. Popa” Iași,

Abstract

The paper aims to present data on the history of the medical activities in the city of Tecuci and to offer further information about to past medical life from Tecuci city, offered by the City Hospital *Anton Cincu*'s site, and submit data about Teodor Cincu, former mayor the city of Tecuci.

Keywords: history of medicine, Tecuci, Teodor Cincu

Demersul referitor la istoricul actului medical are o dublă motivație: în primul rând încercăm să suplimentăm informațiile referitoare la trecutul vieții medicale tecucene oferite de site-ul Spitalului Municipal „Anton Cincu” Tecuci <http://www.spitaltecuci.ro/>. Urmărind segmentul „istoric”, de pe site-ul amintit, nu putem desluși cu ușurință aspecte ce vizează începuturile activității medicale la Tecuci. Propoziții lipsite de consistență istorică, precum, „în prima jumătate a secolului al XIX-lea personalități ale localității împreună cu cadre medicale s-au străduit să pună bazele unei unități spitalicești”, nu ajută prea mult, ci dimpotrivă trezesc curiozitatea și indignarea cititorului. Alt argument ar fi acela de a îndruma pasionații de istorie locală, care au în vedere studii istorice referitoare la trecutul medical tecucean, către Arhivele Naționale, filialele Galați, Iași, București sau către istorici locali care au mai abordat fenomenul în cauză sau sunt în posesia unor documente importante referitoare la temă (ex. prof. Ion T. Sion, Tecuci). Lipsă izvoarelor istorice în realizarea respectivului „istoric” (12 afirmații referitoare la trecutul spitalului tecucean) este un experiment neplăcut care poate fi îndreptat de istoricii locali. Următoarele rânduri pot fi considerate un început în cercetarea trecutului vieții medicale tecucene.

Apelând la unele documente privind municipiul Tecuci, existente în cadrul Direcției Județene a Arhivelor Naționale Iași sau aflate în posesia unor istorici tecuceni (ex. I.T. Sion) vom afla cu surprindere că debutul actului medical tecucean în prima jumătate a sec. al XIX-lea (la care face referire site-ul) nu ține de personalitățile localității, ci de onorabilul paharnic Constantin Vârlanescu, născut în satul Burdusaci și care locuia în Nicorești. Acesta are inițiativa, împreună cu alți boieri „ținutași”, să aducă un „doftor de la Bacău ci are și spițării că să fie la acestu ținut”. Însă boierii îl găsesc pe „doftor dipărtat de știința

doftoricească” și îi comunică că „nu poate fi primit și să caute aiure așazări.” „Salvarea” vine de la Bârlad, unde „doftorul” Hrestodor recomandă paharnicului Vârlanescu un anume Ioachim Gropschat. La 2 luni după ruperea înțelegerii cu doftorul nepriceput de la Bacău, boierii semnează pe data de 1 aprilie 1834 un contract cu Ioachim Gropschat. Astfel „în anul 1834, gios iscălitul s-au legat prin contract cu triisprezăci boeri din târgul Tecuciului și Nicoreștiului a le fi doftor pi vremii de tri ani di zili. Și acești boeri s-au făgăduit a plăti doftorului hotărâta leafă de 120 galbeni pi fișticari an în cuprindere di tri ani di zili, adică di la 1834 apr. 1 și până la 1837 apr. 1. Fără de banii aceștia, boerii s-au mai făgăduita-i da doftorului câți 1000 lei ca un agiutor pentru ținerea doftoriilor pentru tămăduirea bolilor di a tot felilu.” Printre boerii care l-au angajat sau care au apelat la Ioachim Gropschat se numără: Toader Bosii, medelnicer, ce locuia în Tecuci – cu proprietăți la Măldărești, Negulești, Puești, Urlaga, Țigănești, Nicorești; clucerul Todirașcu Iacovachi, din Tecuci – deținea „moșie de 30 stj., 5 pogoane vii în Nicorești”; serdarul Vasile Stratila, tecucean – avea „moșie împărțită în multe hotare, casă în Tecuci și vii în Nicorești”; serdarul Toader Moisău, din aceeași localitate – „are casă în Tecuci și 4 pog. de vii în Nicorești”; postelnicul Iancu Constandachi, locuia în Tecuci; paharnicul Constandin Vârlanescu, locuia în Nicorești – deținea proprietăți în Burdusaci, Benești, Nicorești, Băicani, Ursa, „vii în Nicorești și casa tot acolo”; căpitanul Constandin Boteanul; medelnicerul Costache Sandre, locuia în Nicorești – avea „vii în Nicorești și Poiana”; paharnicul Iordachi Stupul, locuia în Tecuci – posesor de proprietăți la Văleni și „6 pog. de vie în Nicorești și casă în Tecuci”.

Dacă aici constatăm un efort financiar comun pentru a angaja un doctor, alta este situația în cazul logofătului Costachi Conachi.

Poziția lui socială, dar mai ales averea, îi permiteau să angajeze permanent un doctor care să-l urmeze la Iași, pe moșia de la Țigănești sau în stațiune la Borsec. La 12 mai 1847 logofătul Costache Conachi înaintează Secretariatului de Stat o cerere prin care roagă „a slobozi un pașaport” pentru a merge la băile Borsec în Transilvania. În cerere găsim semnamentele lui C. Conachi, dar și ale persoanelor care îl însoțeau. Printre ele și „doctorul Morit Chernbah, ochii negrii, părul capului, mustețile și favoriții negri, gras la față, plin la trup, stat de mijloc.”

Pe site-ul aceluiași spital tecucean este postat și testamentul lui Teodor Cincu, fost primar al orașului Tecuci.

Subsemnatul Teodor Cincu, proprietar domiciliat în orașul Tecuci, declar că donez în mod irevocabil Primăriei orașului Tecuci, următorul imobil și anume: un loc situat în fosta stradă Tabaci, astăzi strada Spitalului din orașul Tecuci, având lungimea din această stradă și până la apa Bârladului, iar lățimea una sută douăzeci și doi de metri, măsurat din imobilul fostă proprietate a deff. Iancu Davidescu, până în proprietate a deff. Măria N. Caloian și care loc se megieaeate: la Răsărit apa Bârladului, la Apus stradă, la Nord foasta proprietate a deff. Măria N. Caloian și la Sud cu fosta proprietate a deff. Iancu Davidescu. Acest imobil îl am în proprietatea mea, în baza actului de vânzare autentificat și transcris la Trib. Tecuci sub nr. 488 și 338/1900. Pe acest loc s-a construit cu învoirea mea și cu aprobarea Ministerului de Interne localul Spitalului „Anton Cincu” din acest oraș. Titlurile de proprietate asupra acestui imobil le-am predat Primăriei Orașului Tecuci. Făcut în Tecuci, astăzi 3 Septembrie 1931.

Actul de donație făcut de Teodor Cincu, fiul lui Anton Cincu, este de fapt sfârșitul unei frumoase povești trăite de familia Cincu. Numele familiei Cincu se identifică cu o parte din istoria modernă a orașului Tecuci. Ne gândim la Tudoran și Smaranda Cincu, la Anton Cincu și Teodor Cincu, tată și fiu, ambii edili ai târgului, în fine, personalități care au contribuit pozitiv la evoluția și destinul tecucenilor. Dar cum a început totul?

Tudoran Cincu este cel care pune bazele familiei Cincu în orașul Tecuci. Greu de stabilit cu precizie de unde provine această familie Cincu. Constantin A. Stoide și Ioan Caprosu, în lucrarea „Relațiile economice ale Brașovului cu Moldova. De la începutul secolului al XVIII-lea până la

1850” (Ed. Universitas, Chișinău, 1992), amintesc de doi frați, Tudoran și Ion Cincu, „cunoscuți oameni de afaceri și zarafi”. Referitor la cei doi, autorii introduc o notă la pagină 124 în care se amintește de cererea făcută de Tudoran Cincu Magistraturii Brașov „să fie primit lecuitor” și supus. Un Tudoran Cincu este amintit de „Catagrafia târgului Nicorești” (1831). Nu știm însă dacă este vorba de aceeași persoană. Putem presupune doar că a venit de la Brașov și s-a căsătorit la Nicorești, cu Smaranda, fata paharnicului Andoni Corban, „moșinas de parte răzășească cu vie în Nicorești și casă tot acolo”. Supoziția noastră este întărită de absența numelui lui Tudoran Cincu din „lista de toți boierii și fiii di boieri aflători în cuprinsul acestui ținut Tecuci”, document, identificat de istoricul I.T. Sion în dosarele Direcției Municipiului București a Arhivelor Naționale, în care se regăsesc toți boierii cu dregătorii din târgul Tecuciului și ai Nicoreștiului. Tudoran Cincu se implică alături de membrii Casei Obștei, în acțiunea de răscumpărare a târgului Tecuci de sub stăpânirea Mănastirii „Sf. Samuel” din Focșani. Astfel, în anul 1839, Tudoran Cincu „dumnealui slugerul au plătit lei 1700 pentru două sute de stânjeni di loc, măsuțați impregiur”. Pe o parte a acestui loc răscumpărat se va construi Biserica Sf. Ioan Botezătorul (1852). Aceleași servicii onorabile pentru târg le aduce și soția sa, Smaranda. Site-ul spitalului tecucean „Anton Cincu” scrie despre rolul important deținut de Smaranda Cincu, alături de medicii S. Frantz, M. Kernback și Jan Kopetki în susținerea activităților medicale tecucene. O Broșura „100 de ani de la nașterea lui Anton Cincu – Comemorare”, amintește chiar de „reputația ei de doctor” care „era așa de mare încât veneau bolnavi din toate colțurile Moldovei...”. Nu avem documente care să susțină informația (exagerată, fără îndoială, deoarece boierii din târgul Tecuciului și târgul Nicoreștiului au angajat pe Ioachim Gropschat care „s-au legat prin condract cu triisprezece boieri... a li fi doftor pi vremi di trii ani di zile”), dar știm cu certitudine că Smaranda Cincu a contribuit la angajarea și plata doctorului S. Frantz. Tot Smaranda Cincu va amenaja o bolniță unde doctorul S. Frantz oferea consultații. După ce la insistențele ei doi doctori se stabilesc în Tecuci (Filip Sachelarie și Jan Kopetki), Smaranda Cincu își orientează eforturile pentru a convinge Serviciul Sanitar al Moldovei de necesitatea înființării unui spital la

Tecuci. În lipsa unui răspuns imediat, ea va participa financiar, alături de alți membrii ai comunității la amenajarea unei instituții sanitare în casele cumpărate de la Ecaterina Malaxa „în această poliție fiind întrutotul pregătit și casele rămânând libere de ocupațiunea fostei proprietare...”. Cu aceasta ocazie, Anton Cincu, viitorul patron spiritual al spitalului din Tecuci, demonstrează calități filantropice donând o sumă de bani noului așezământ sanitar.

Studiul de față nu ne permite să analizăm în totalitate viața și personalitatea lui Anton Cincu. Dincolo de donațiile consistente în bani, făcute „târgurilor” Tecuci și Nicorești pentru construirea a două spitale, lucru care de altfel s-a și realizat (din păcate din Spitalul Nicorești nu a mai rămas astăzi decât clădirea) trebuie să considerăm statutul lui Anton Cincu în comunitate. El este primul primar al orașului Tecuci (1864) și o permanență în consiliul local, funcții care îi vor permite să se pună în slujba comunității. Astfel, vine cu inițiative precum, asanarea bălților de pe lângă pâraul Tecucel, pavarea principalelor artere din oraș și a bulevardului ce leagă „suburbia Braniște, („pentru deschiderea noii strade la gară căii ferate”) de centru, zidirea foșorului din centrul orașului.

Mișcat de starea deplorabilă a spitalului din Tecuci, de clădirea în sine, care era neîncăpătoare (bolnavii aduși fiind lăsați chiar și în curtea spitalului) și veche (la o scurtă perioadă, 2 ani de la inaugurarea lui de către autorități, pe data de 11 aprilie 1879 consiliul local, aproba un deviz pentru repararea „extraordinară” a spitalului „urbei Tecuci”), Anton Cincu lasă prin testament suma de 200000 lei pentru „ca cu ea să se construiască în Tecuci un spital și un local de baie pentru public”. Se formează o comisie condusă de fiul său Teodor Cincu și din componența căreia nu lipseau dr. C. Petraș, C. Racoviță, C. Bobeica, Th. Vârgolici.

Spitalul a fost construit între anii 1899 și 1903, iar inaugurarea a fost făcută de primarul de atunci al orașului, Teodor Cincu, nimeni altul decât fiul lui Anton Cincu. Clădirea spitalului, „cu terenul, inclusiv baia, a costat suma de 247.474 lei și 70 de bani, în care intră capitalul donat, de 200.000 lei; 16.301 lei și 37 de bani,

procentele produse de acest capital dela depunerea lui din 1894 (n.n. anul în care a murit Anton Cincu) și până la efectuarea primelor plăți din prețul construcției, oșebit 14.000 lei dați de moștenitorii donatorului și 17.173 lei și 33 de bani dați de dl. Theodor Cincu în scopul de a se desăvârși opera”. La dotarea noului spitalul „Anton Cincu” au contribuit cu mobilier, instrumente chirurgicale sau bani Elena Jurgea „prezidenta fostei societăți de binefacere a doamnelor din Tecuci, 10.000”, I. Naville, „instrumente hirurgicale și o pompă cu toate accesoriile ei, toate în valoare de 4.000 lei”, Petre Sachelarie, „instrumente hirurgicale rămase dela defunctul său părinte d-rul Fillip Sachelarie”, Anica Hâncu, „1.400 lei”, Sultana Cincu, Theodor Cincu, Nicu Cincu „diferite obiecte, aparate și bani”. Veniturile noului spital erau asigurate tot prin grija lui Anton Cincu. Astfel în 1889, printr-un act autentificat de Tribunalul Tecuci, Anton Cincu donează moșia Capoteasca, ce aparține de satul Gulianca, azi în județul Brăila, orașului Tecuci. Consiliul local trebuie să o administreze, însă veniturile obținute vor fi date spitalului. De asemeni, veniturile moșiei Micleasca, ce aparține lui Anton Cincu, moșie de 160 hectare, situată pe teritoriul comunei Liești (jud. Galați) și a comunei Călieni (jud. Vrancea), vor fi folosite pentru întreținerea spitalului.

Bibliografie

1. Andronache Șt. - Tecuci: Evenimente, monumente, instituții, personalități, publicații: ghid, Biblioteca Municipală „Șt. Petică” Tecuci, 2001.
2. Balaban D. - Cartea donatorilor orașului Tecuci, București, 1907
3. Perietzianu-Buzău Al. V. - Vidomostie de boierii Moldovei aflați în țară la 1829, Arhiva Genealogică, serie nouă, nr.1 (VI), Iași, 1994
4. Sion I. T. - Note referitoare la familia Cincu, Observator T, 17-24 ian. 2007, Tecuci
5. Documente, ediție îngrijită de Gh. Ungureanu, Ed. Minerva, București, 1973, pag. 22
6. ^x_x - Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Galați, Fond Primăria Tecuci
7. ^x_x Documentul original aflat în posesia istoricului tecucean Ion T. Sion.